

Key words: *hybrid war; Central-Eastern Europe, Ukrainian-Russian war.*

УДК 329.8

Тимченко М. М.
аспірант кафедри політології
ДНУ імені Олеся Гончара, (Дніпропетровськ, Україна)
E-mail: mihail_timchenko@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ГРУП ІНТЕРЕСІВ У ВНУТРІШНЬОПАРТІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Анотація. Дослідження комунікаційних процесів всередині сучасних політичних партій неможливе без встановлення основних принципів організації партії. Протягом історії розвитку політичних партій їх організаційна структура зазнала великих змін. В сучасних розвинених демократичних країнах структура політичної партії складається з певної кількості різноманітних груп інтересів та тиску. Незважаючи на об'єднаність спільними ідеологічним, соціальними та політичними цілями і інтересами ці групи всередині політичної партії намагаються боротися за лідерство та конкурують в процесі прийняття політичних рішень.

Найважливішою внутрішньою функцією сучасної політичної партії є формування системи узгодження інтересів всередині партії. Перш за все це досягається за допомогою утворення системи комунікаційної взаємодії груп інтересів, партійної еліти та контреліти. Взаємовідносини між цими елементами політичної партії багато в чому залежить від сформованої системи партійної дисципліни, партійної етики та існуючої ієрархічної системи взаємодії між партійною верхівкою та «рядовими» членами партії, між центральними ієрархічними структурами партії та місцевими, між членами партії, які входять до різноманітних парламентських та урядових структур та позапарламентськими групами всередині партії та ін.

Оптимальною формою забезпечення внутріпартійної комунікації груп інтересів є становлення інституту партійної демократії. В більшості розвинених країн певні елементи партійної демократії встановлюються на законодавчому рівні. Подібні норми існують в законодавстві Німеччини, Італії, Іспанії, Греції, Албанії, Андорри, Вірменії, Франції, Румунії, Чехії, Португалії. Внутрішньопартійна демократія не загрожує партійній дисципліні та втручанням державних органів влади в ієрархічні та організаційні особливості внутріпартійної комунікації. Яскравим проявом процесу демократизації внутрішньопартійної взаємодії є впровадження «праймеріз» (внутрішньопартійних виборів). Це дозволяє регулювати взаємовідносини груп інтересів всередині політичних партій без загострення конкурентної боротьби за лідерство та можливих негативних наслідків (наприклад, розпаду партії).

Ключові слова: політична партія, групи інтересів, внутріпартійна комунікація, партійна дисципліна, партійна демократія.

Існують дві теоретичні моделі, що представляють демократичний політичний процес як різні варіанти партійного змагання.

Перша трактує демократію як міжпартійне змагання. Відповідно до цієї моделі, основна роль партій в демократії – формування групи лідерів для здійснення управління країною. Участь громадян зводиться до виборів, на яких виборці обирають команду лідерів або просто сприяють усуненню правителів від влади.

Друга розглядає демократію як внутріпартійну участь і припускає, що партії не просто групи лідерів, які змагаються, але й демократичні організації, що розширюють можливості громадян у плані політичної участі. Члени партії та її прихильники можуть визначати зміст передвиборчих програм. Насамперед це досягається за допомогою постійного конкурування груп інтересів в середині політичної партії.

Відомий дослідник М. Морарь зазначає, що при дослідженні структури партійної комунікації доцільно було б застосовувати підхід американських науковців у сфері управління, які виділяють два великих класи комунікацій з по-

дальшою їх деталізацією: комунікації між організацією та її зовнішнім середовищем; комунікації між рівнями і підрозділами організації [7, с. 330]. Відповідним чином комунікація може бути міжпартійною та внутрішньопартійною.

Внутрішньопартійна комунікація – це різновид партійної комунікації, що передбачає рух інформації всередині політичної партії між елементами її організаційної структури, і включає такі напрямки: всередині партійного осередку, між партійними осередками одного рівня (горизонтальна комунікація), між партійними осередками різної субординації (вертикальна комунікація) [12, с. 180]. До чинників, що справляють визначальний вплив на формування внутрішньопартійної комунікації необхідно віднести організаційну структуру партії; внутрішньопартійну демократію; статут і програму партії.

В сучасній політичній науці формується неабиякий інтерес до проблем дослідження внутрішньопартійної комунікації. Це пов'язано перш за все с формуванням нових систем внутрішньопартійної взаємодії та взаємодії з виборцями. Так нові форми та засоби внутрішньопартійної демократії розглядаються Є. М. Мануйловим [6], М. В. Толочко [6], І. А. Павленко [10], О. Нідермайєром [8]. Достатньо специфічне питання впливу партійної етики та партійної дисципліни на процеси узгодження взаємовідносин груп інтересів та політичних партій займається українська дослідниця О. М. Титаренко [11]. О. Шиманова [12] присвятила своє дослідження особливостям внутріпартійної комунікації як в Україні, так й в світі. Основні аспекти взаємодії груп інтересів всередині політичної партії розглядаються в працях А. Кройтора [5] та Г. Щедрової [13].

Основною метою дослідження є встановлення особливостей політичної взаємодії груп інтересів та тиску в процесах внутріпартійної комунікації. Також до основних цілей статті відносяться: встановлення впливу організаційної структури політичної партії на внутріпартійну комунікацію; визначення особливостей прийняття рішень та вироблення спільних положень між різними групами інтересів (елітами) в політичній партії; дослідження основних шляхів встановлення норм партійної демократії.

Партія – це союз людей, які добровільно і свідомо об'єднали свої зусилля для досягнення спільних цілей. Але й об'єднані групи людей, й цілі, й характер спільної діяльності можуть сильно один від одного відрізнятись. Це призводить до формування певної строкатості багатопартійного життя, коли одну і ту ж назву – «партія» – носять не схожі організації.

Саме організаційна структура партії визначає процедуру прийняття партійних рішень на різних її рівнях [12, с. 180]. Самою примітивною формою добровільного об'єднання слід вважати клієнтелу, згуртовану навколо патрона, вождя. Цілі, переслідувані її членами, як правило, виключно корисливі, отже, і стимули до об'єднання суто матеріальні. Вся влада в клієнтелі належить лідерам, і тільки вони вільні представляти свої спільноти в зовнішньому світі. Тому типом представництва, найбільше властивим клієнтелі, є патронаж [4, с. 38]. Звичайно ж за умов формування клієнтелі взаємодія груп інтересів у внутрішньопартійній комунікації майже не можлива перш за все це пов'язано з повною залежністю політичної партії від рішень лідера (вождя) партії.

Далі за ступенем організаційної розвиненості вирізняється ієрархічна структура. У якомусь сенсі цю форму можна вважати великою клієнтелою, проте є і серйозні відмінності. Якщо зв'язок між патроном і клієнтом має особистий характер, то в ієрархічній структурі відносини між вищим і нижчим інстанціями значно знеособлені, функціональні. Конструкція ієрархічної структури допускає можливість заміни майже будь-якої її ланки, вона досить незалежна від людей, її складових. У цьому головна перевага ієрархічної структури перед клієнтелою, існуючої лише до тих пір, поки її стрижень (патрон) дієздатний [4, с. 39]. На противагу клієнтелі, порядки в якій встановлюються ватажком, ієрархічна структура

живе за статутом. Цей статут надає вищій інстанції найбільш широкі повноваження, але одночасно регламентує, а значить, і обмежує їх.

Громадянській спілці, на відміну від ієрархічної структури, притаманна не вертикальна (панування-підпорядкування), а горизонтальна (рівноправна) модель відносин. Члени громадянської спілки, громадяни, що не залежні один від одного в силу своєї відносної самодостатності. Разом вони сходяться заради якоїсь спільної справи, чітко відокремленої від їх приватного життя. Громадянська спілка живе за законами, виробленими самими громадянами. Причому в останніх є інструменти контролю за лідером – за тим, наскільки сумлінно він слідує встановленим спільно правилам. Серед цих інструментів – виборність посадових осіб, їх регулярні звіти перед зборами громадян та ін. [4, с. 40]. Таким чином, на перший план виходять міркування солідарності: в публічній сфері панують спільні інтереси, розпізнати і позначити які покликане притаманне кожному члену спільноти почуття громадянського обов'язку, а останнє оформляється в певну ідеологію, більш-менш «насичену» залежно від конкретних історичних умов. Як і клієнтели і ієрархічні структури, громадянські спілки захищають інтереси тільки своїх членів.

Запропонована автором система може передбачати дихотомічні випадки розвитку внутрішньопартійної комунікації між групами інтересів всередині партії: 1) нижча ступінь соціальності: партія представляє собою клієнтелу, партійна еліта та прості члени партії відгороджені один від одного високими соціальними бар'єрами; 2) вищий ступінь соціальності: партія представляє собою клуб однодумців, відмінності між провідними і відомими не соціальні, а індивідуальні, виборці і рядові члени партії цілком самостійні і беруть активну участь у політичному житті.

На думку українського дослідника А. Кройтора однією із головних небезпек у діяльності політичних партій виступає їх перетворення на інструмент реалізації інтересів порівняно невеликого кола осіб, що здійснюють безпосереднє партійне керівництво – партійної еліти. У такому випадку пересічні члени партій фактично позбавляються впливу на прийняття партійних рішень, реалізацію партійної програми та політики, процедуру висування кандидатів у депутати різних рівнів та ін. [5, с. 284]. Політична теорія відзначається перманентною увагою до таких груп (правлячі верстви, аристократія, еліта, політичний клас, номенклатура, олігархія та ін.) та її ролі у політичних процесах щодо розвитку та інституціоналізації політичних партій, досліджуючи проблеми ротації політичних еліт, конституційно-правові, інституційні, функціональні, комунікативні та процесуальні основи взаємодії партійних еліт [5, с. 290].

В середині політичних партій можливе ведення внутрішньопартійної боротьби за владу між групами інтересів. Методи внутрішньопартійної боротьби між керівництвом партії та контролітою залежать від типу правлячої еліти партії, типу політичного режиму, рівня політичної культури та ін. Доволі часто методи внутріпартійної боротьби тісно пов'язані з певним рівнем партійної (внутрішньопартійної) етики та партійної дисципліни. Поняття партійної етики доволі спірне і невизначене. Це пов'язано з тим, що його пов'язують з поняттям «партійної моралі». Визнаючи необхідність і базовість цієї категорії, теоретики і практики у всьому світі дотепер не припиняють дискусію з цієї теми [11, с. 20].

Партійна дисципліна – неодмінна умова організованості і дієздатності партії, важлива умова виконання партійними організаціями вимог програми, статуту, рішень партійних органів. Партійна дисципліна як одна з організаційних основ партії, тісно пов'язана з її базовими керівними організаційними принципами.

Особливого значення набуває партійна дисципліна в період боротьби за владу, за її відстоювання і зміцнення. Партія може успішно виконати свою роль лише у тому випадку, якщо в ній панує міцна свідома партійна дисципліна і коли її

керівний центр є владним авторитетним органом з широкими повноваженнями, що користуються загальною довірою членів партії і безпартійних мас.

Партійна дисципліна будується на системі суворих і прозорих дисциплінарних заходів, аж до виключення з партії. Система дисциплінарних заходів – це обов'язковий елемент внутрішньопартійної культури. Без партійної свідомої дисципліни будь-яка партія приречена [11, с. 17]. Будь-яка партія є вертикальним утворенням, яке може вдало функціонувати лише за умов чіткої дисципліни та послідовності дій.

У процесі внутрішньопартійної взаємодії між різними групами інтересів рішення в політичній партії приймаються шляхом досягнення компромісу між внутрішньопартійними групами впливу, задля задоволення інтересів якнайбільшої кількості рядових членів партії.

Узгодження інтересів груп в середині політичної партії обґрунтовується тим, що жодна з груп інтересів не може домінувати в партійному процесі оскільки не забезпечує представництва інтересів більшості членів партії, а тому і неможлива концентрація влади в руках партійного лідера та його групи. Таким чином, представники плюралістичної концепції демократії заперечують можливість «олігархізації партій» [1, с. 47].

Якщо звернутися до європейського досвіду, то у 1949 р. у ФРН було ухвалено Основний закон, в якому вперше встановлювався обов'язок політичних партій дотримуватися внутрішньої демократії. На охорону свободи усередині партії безпосередньо спрямовано абз. 1 ст. 21, відповідно до якого внутрішня організація партії має відповідати демократичним принципам [6, с. 17]. Норму було включено з метою уникнути повернення до тоталітарної системи. Це положення не обмежує свободу партій в сенсі змістовного начала їх внутрішньої організації, а навпаки, прагне встановити і гарантувати свободу всередині партій і в такий спосіб забезпечити свободу політичного процесу в його зародку.

Німецькі вчені зазначають, що ст. 21 Основного закону ФРН безсумнівно не допускає ухвалення внутрішньопартійних рішень за принципом вождизму, обрання суворо централізованої організаційної форми, яка не визнає місцевих союзів, успадковування партійних посад, усунення окремих членів від участі у виборах. Демократичні принципи сьогодні також становлять підґрунтя організації і діяльності партій відповідно до вимог, сформульованих в основних законах Італії, Іспанії, Греції, Албанії, Андорри, Вірменії, Франції, Румунії, Чехії, Португалії [6, с. 17].

В Україні, на відміну від інших європейських країн, майже не висуваються вимоги до внутрішнього устрою політичних партій. Лише формально статuti українських політичних партій передбачають активну участь нижчих ланок партійної організації у виробленні партійної політики. В такий спосіб можна стверджувати, що головний напрям комунікаційних процесів у форматі «лідери партії – члени партії» відбувається зверху вниз на національному, регіональному та місцевому рівнях. Це стосується і комунікації в напрямку «центр – регіональні та місцеві організації»: рішення приймає центр, а думка регіональних та місцевих партійних організацій не береться до уваги [12, с. 180].

У Керівних принципах регулювання діяльності політичних партій, ухвалених Венеціанською комісією на 84 пленарній сесії (Венеція, 15-16 жовтня 2010 р.), зазначено, що завдяки важливій ролі, котру відіграють політичні партії як актори демократії, деякі держави – члени ОБСЄ мають законодавчі вимоги, аби певні внутрішні функції партії були демократичними за природою. Звичайно таке регулювання обмежується вимогою, аби партії були прозорими в ухваленні рішень і зверталися до думки членів партії при визначенні партійного керівництва і кандидатів [3, с. 81]

Внутрішні норми, що регулюють функціонування органічної структури, також

повинні керуватися принципами ясності і прозорості та забезпечувати ефективний зв'язок між функціональними підрозділами та тематичними секціями, що діють на різних географічних рівнях. Велике значення має зв'язок між центральним керівництвом партії та організаціями на регіональному і місцевому рівнях, які мають основне значення для взаємодії партії з громадянським суспільством і участі громадян у місцевому суспільному житті [10].

О. Нідермайер виділяє такі моделі внутрішньопартійної демократії. Партійна модель, що базується на економічній теорії демократії: відбувається зміна внутрішньопартійної демократії на міжпартійну демократію. Оскільки активна участь членів партії у внутрішньому партійному житті та залученні нових членів розглядається як дисфункція, то партійне керівництво намагається уникнути цього за рахунок централізації партійної структури. Це дає змогу суттєво зекономити засоби, не допустити обмеження свободи партійного керівництва і сприяє ефективній діяльності партійної організації.

Модель демократії, спрямована на забезпечення працездатності політичної системи: ядро партій становить конкуруюча між собою партійна еліта. В той же час члени партії не беруть участі у формуванні внутрішньопартійної політики, а тільки забезпечують легітимацію партійної еліти шляхом внутрішньопартійних виборів і контролю за діяльністю обраних представників.

Модель, що спирається на реальну участь партійної бази у формуванні партійної політики: внутрішньопартійне волевиявлення формується знизу вгору, орієнтуючись на партійну базу. Звичайні члени партії беруть реальну, а не формальну участь в ухваленні внутрішньопартійних рішень на будь-якому рівні організації [8, с. 25-30].

Такий варіант прийняття партійних рішень з боку партійної еліти обґрунтовується тим, що жодна з груп інтересів не може домінувати в партійному процесі оскільки не забезпечує представництва інтересів більшості членів партії, а тому і неможлива концентрація влади в руках партійного лідера та його групи.

Слід зазначити, що процес олігархізації партії та кулуарності в процесі прийняття рішення партійною елітою є об'єктивним на певних етапах історичного розвитку. Проте, у процесі подальшого становлення плюралістичної демократії, а також внутрішньопартійної боротьби між групами інтересів всередині партії можливий процес зростання рівня демократії в партійних структурах та підвищення рівня залученості рядових членів партії до процедури прийняття партійних рішень.

Яскравим свідченням процесу демократизації внутрішньопартійної взаємодії є впровадження «праймеріз» (внутрішньопартійні вибори) у США. До початку ХХ століття вибір кандидата в Президенти США від партії здійснювався її делегатами – елітарною частиною партії, і представляв собою закритий кулуарний процес без залучення рядових членів партії. Проте, вже на початку ХХ століття було організовано прямі вибори до Сенату США (1913 р.). В результаті внутрішньопартійної боротьби було запроваджено праймеріз під час висування кандидатів від Республіканської партії на виборах до Сенату (за ініціативою Роберта Ла Фолетта, губернатора штату Вісконсін) [5, с. 293].

Праймеріз були покликані обмежити владу партійного апарату («олігархії») та посилити вплив рядових членів партії на процес висування кандидатів. Партійна еліта висувала кандидатів на основі таких критеріїв, як впливовість в суспільстві, здатність ефективно провести виборчу кампанію та харизматичність. Праймеріз примусили політичних акторів здобувати підтримку не в середовищі партійної еліти, а серед рядових членів партії. Це підвищило суспільно-політичну роль партій в цілому, сприяло демократизації політичної системи.

Змагання між партіями під час виборів і можливість груп інтересів вільно формулювати свої погляди є ключовими ознаками моделі плюралістичної демократії, що встановлюють надійний зв'язок між пануючими та підлеглими. Для цих

інститутів характерним є високий рівень внутрішньої відповідальності, за якого лідери політичних груп підзвітні їх рядовим членам.

Слід зазначити, що партійне керівництво (еліта) не схильне до демократизації внутрішньопартійних відносин, через побоювання втратити свій вплив в партії. Але слабка внутрішньопартійна комунікація, недопущення рядових членів партії до прийняття партійних рішень та закритість партійної еліти не сприяє розвитку політичної партії.

Не відкидаючи аргументів на користь централізації партійного керівництва, слід розцінювати діяльність внутрішньопартійних еліт з погляду легітимності їх функціонування. Адже демократизація партійної структури покликана перш за все збільшити рівень легітимності рішень прийнятих партійним керівництвом.

«Внутрішньопартійна демократія» – це термін, що описує широкий спектр методів, які забезпечують доступ рядових членів партії до внутрішньопартійного обговорення, ухвалення рішень та кадрової політики партії. Внутрішня демократія в політичній партії означає, що партія колегіально встановлює публічні правила і процедури, які регламентують кадрову політику і порядок ухвалення рішень, аби уникнути узурпації влади окремими лідерами або вузькою групою осіб. Як зазначає німецький дослідник партійних процесів Райнер Ліннеманн, важко визначити «демократичні принципи», але дає визначення «внутрішнього устрою» партії – «організація процесів формування внутрішньопартійної волі» [9, с. 12]. Питання внутрішньопартійної демократії безпосередньо пов'язане з організаційною структурою партії, оскільки саме вона визначає ступінь участі членів партії в ухваленні рішень, що стосуються партійних питань, проблем, програм. Внутрішньопартійна демократія надає партійним структурам і організаціям різних рівнів право самостійно ухвалювати рішення без втручання керівних органів.

Основними принципами внутрішньопартійної демократії є виборність керівних органів; періодична звітність керівництва перед рядовими членами партії; колегіальність у роботі керівних органів; персональна відповідальність кожного члена партії за виконання обов'язків та доручень; верховенство з'їзду партії як вираження волі всієї партії; демократичність на етапі обговорення і дисциплінованість у виконанні рішень після його прийняття; критика знизу догори; гласність і публічний характер дій. Ці принципи регулюють внутрішнє партійне життя та діяльність партії, визначають права та обов'язки партійних організацій та членів партії, забезпечують існування партії як організованого цілісного політичного механізму [13, с. 11].

Таким чином, внутріпартійні комунікації, які формуються в політичних партіях в сучасному світі багато в чому визначають основні принципи функціонування політичної та партійної системи. Політичні партії у своїй внутрішній структурі мають різні політичні групи інтересів та тиску, які в різній мірі справляють вплив на політичну діяльність партії. Групи інтересів всередині партії борються за домінування у внутрішньопартійних відносинах. Строкатість та різноманітність структур партії забезпечує більшості членам можливість реального вибору між конкуруючими елітарними групами, а наявність політичної конкуренції в середині партії забезпечує реалізацію принципів партійної демократії та перетворення політичної партії у ієрархічну авторитарну структуру (на кшталт, клієнтели).

Процес відбору партійних еліт та їх боротьба за владу на загальнодержавному рівні не можливий без залучення рядових членів до цієї боротьби, що є основним критерієм розвитку, як внутрішньопартійної демократії так і демократизації політичної системи у цілому. Фактично система праймеріз частково демонструє на практиці розуміння внутрішньопартійної демократії та розвитку системи внутріпартійної комунікації між групами інтересів

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бусова Н. А. Делиберативная модель демократии и политика интересов / Н. А. Бу-

сова // Вопросы философии. – 2002. – № 5. – С. 45 – 58.

2. Каширских О. Н. Политические партии Германии в контексте модернизации политической коммуникации / О. Н. Каширских // Полис. Политические исследования – 2009 – № 2 – С. 108-129.

3. Кодекс належної практики щодо політичних партій : Ухвалений Венеціанською Комісією на 77 пленарній сесії на основі коментарів пана К. Клоза Монтеро, Ж-К. Кольяра // Вибори та демократія. – 2010. – 1. – С. 84–120.

4. Коргунюк Ю. Г. Эволюция организационных форм политических партий и современная представительная демократия [Текст] / Ю. Г. Коргунюк // Политика – 2004 – № 1 – С. 25-69.

5. Кройтор А. В. Внутрішньопартійна взаємодія через призму теорій політичних еліт / А. В. Кройтор // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць / НУ «ОЮА»; Південноукр. центр гендерних досліджень; / Голов. ред. доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік АПН України С. В. Ківалов. – Одеса, 2014. – Вип. 51. – С. 283-296.

6. Мануйлов, С. М. Внутрішньопартійна демократія: філософський аналіз [Текст] / С. М. Мануйлов, М. В. Толочко // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія : зб. наук. пр. / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х. : Право, 2013. – 2013. №1(15). – С. 9-22.

7. Морарь М. В. Політична комунікація в іміджмейкерстві партійного лідера / М. В. Морарь // Гілея: науковий вісник. – 2014. – Вип. 81. – С. 329-333.

8. Нідермайер О. Внутрішньопартійна демократія / О. Нідермайер // Політичні партії в демократичному суспільстві. – К., 2001. – С. 23–40.

9. Основні процедури внутрішньопартійної демократії. Аналітичний огляд / Підготовлено С. Г. Конончук, О. А. Ярошем / Український незалежний центр політичних досліджень. – К., 2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу – www.ucipr.kiev.ua/userfiles/party_democracy2012.pdf (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана

10. Павленко, І. А. Інститут внутрішньопартійної демократії як чинник формування ефективної моделі державної влади [Електронний ресурс]. / І. А. Павленко // Стратегічні пріоритети. № 4(9). – 2008. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/3.pdf> (Дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана

11. Титаренко, О. М. Партійна етика та партійна дисципліна як фактор вирішення соціально-політичних конфліктів [Текст] / О. М. Титаренко – Харків : Цифрова друкарня №1, 2013. – 78 с.

12. Шиманова О. Виборчі списки як індикатор внутрішньопартійної комунікації (на прикладі виборчої кампанії 2006 р.) / О. Шиманова // Укр. нац. ідея: реалії та перспективи розв. – 2009. – Вип. 21. – С. 180-184.

13. Щедрова Г. П. Специфіка партійних механізмів регулювання політичної конкуренції еліт / Г. П. Щедрова // Політологічні записки. – 2013. – № 2. – С. 5-17.

REFERENCES:

1. Busova N. A. Deliberativnaya model' demokratii i politika interesov [Deliberative model of democracy and politics of interest] / Voprosy filosofii [Problems of Philosophy]. – 2002. – № 5. – S. 45 – 58.

2. Kashirskikh O. N. Politicheskie partii Germanii v kontekste modernizatsii politicheskoy kommunikatsii [Political Party of Germany in the context of the modernization of political communication] / Polis. Politicheskie issledovaniya [Polis. Political Studies] – 2009 – № 2 – S. 108-129.

3. Kodeks nalezhoi praktyky shchodo politychnykh partii : Ukhvalenyi Venetsianskoiu Komisiieiu na 77 plenarnii sesii na osnovi komentariiv pana K. Kloza Montero, Zh-K. Koliara [The Code of Good Practice on political parties, adopted by the Commission on 77 plenary session on the basis of comments by Mr K. Klose Montero, F-K. Kolyar] / Vybory ta demokratiia [Elections and Democracy]. – 2010. – 1. – S. 84–120.

4. Korgunyuk Yu. G. Evolyutsiya organizatsionnykh form politicheskikh partiy i sovremennaya predstavitel'naya demokratiya [The evolution of the organizational forms of political parties and a modern representative democracy] / Politiya – 2004 – № 1 – S. 25-69.

5. Kroitor A. V. Vnutrishnopartiina vzaiemodiia cherez pryзму teorii politychnykh elit [Internal party cooperation in the light of theories of political elites] / Aktualni problemy polityky

: zb. nauk. prats [Actual problems of policy: Coll. Science. Labor]. – Odesa, 2014. – Vip. 51. – S. 283-296.

6. Manuilov Ye. M. Tolochko M. V. Vnutrishnopartiina demokratsiia: filosofskyi analiz [Internal democracy: the philosophical analysis] / Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiolohiia : zb. nauk. pr. [Proceedings of the National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Series: philosophy, philosophy of law, political science, sociology: Coll. Science. pr.]. – Kh. : Pravo, 2013. – 2013. №1[15]. – S. 9-22.

7. Morar M. V. Politychna komunikatsiia v imidzhmeikerstvi partiinoho lidera [Political Communication in Image-Making party leader] / Hileia: naukovyi visnyk. – 2014. – Vip. 81. – S. 329-333.

8. Nidermaier O. Vnutrishnopartiina demokratsiia [Internal democracy] / Politychni partii v demokratsnomu suspilstvi [Political parties in a democratic society]. – K., 2001. – S. 23–40.

9. Osnovni protsedury vnutrishnopartiinnoi demokratsii. Analitychnyi ohliad [Electronic resource]. – [Basic procedures of internal democracy. Analytical Review] / Ukrainysky nezalezhnyi tsentr politychnykh doslidzhen [Ukrainian Center for Independent Political Research] – K., 2012. – Access mode: http://www.ucipr.kiev.ua/userfiles/party_democracy2012.pdf [Accessed 20 July 2015]

10. Pavlenko I. A. Instytut vnutrishnopartiinnoi demokratsii yak chynnyk formuvannia efektyvnoi modeli derzhavnoi vlady [Electronic resource]. – [Institute of internal democracy as a factor in the formation of an effective model of government] / Stratehichni priorytety. – № 4[9]. – 2008. – Access mode: <http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/3.pdf> [Accessed 20 July 2015]

11. Tytarenko, O. M. Partiina etyka ta partiina dystsiplina yak faktor vyrishennia sotsialno-politychnykh konfliktiv [Party ethics and party discipline as a factor in resolving social and political conflicts]. – Kharkiv : Tsyfrova drukarnia №1, 2013. – 78 s.

12. Shymanova O. Vyborchy spysky yak indykator vnutrishnopartiinnoi komunikatsii (na prykladi vyborchoi kampanii 2006 r.) [Electoral lists as an indicator of internal communication (for example, election 2006)] / Ukr. nats. ideia: realii ta perspektyvy rozv. [Ukr. nat. idea: reality and prospects of solution]. – 2009. – Vip. 21. – S. 180-184.

13. Shchedrova H. P. Spetsyfika partiinykh mekhanizmiv rehuliuвання politychnoi konkurentsii elit [Specificity party mechanisms to regulate political competition elites] / Politolohichni zapysky [Politological note]. – 2013. – № 2. – S. 5-17.

Тимченко М. М., аспирант кафедры политологии ДНУ имени Олеса Гончара (Днепропетровск, Украина), E-mail: mihail_timchenko@mail.ru

Особенности политического взаимодействия групп интересов во внутрипартийных коммуникационных процессах.

Аннотация. Исследование коммуникационных процессов внутри современных политических партий невозможно без установления основных принципов организации партии. На протяжении истории развития политических партий их организационная структура претерпела большие изменения. В современных развитых демократических странах структура политической партии состоит из определенного количества различных групп интересов и давления. Несмотря на объединенность совместными идеологическим, социальным и политическими целями и интересами, эти группы внутри политической партии пытаются бороться за лидерство и конкурируют в процессе принятия политических решений.

Важнейшей внутренней функцией современной политической партии является формирование системы согласования интересов внутри партии. Прежде всего это достигается с помощью создания системы коммуникационного взаимодействия групп интересов, партийной элиты и контрэлиты. Взаимоотношения между этими элементами политической партии во многом зависят от сложившейся системы партийной дисциплины, партийной этики и существующей иерархической системы взаимодействия между партийной верхушкой и «рядовыми» членами партии, между центральными иерархическими структурами партии и местными, между членами партии, которые входят в различные парламентские и правительственные структуры и внепарламентскими группами внутри партии и др.

Оптимальной формой обеспечения внутрипартийной коммуникации групп интересов является становление института партийной демократии. В большинстве развитых

стран определенные элементы партийной демократии устанавливаются на законодательном уровне. Подобные нормы существуют в законодательстве Германии, Италии, Испании, Греции, Албании, Андорры, Армении, Франции, Румынии, Чехии, Португалии. Внутрипартийная демократия не угрожает партийной дисциплине и вмешательству государственных органов власти в иерархические и организационные особенности внутрипартийной коммуникации. Ярким проявлением процесса демократизации внутрипартийного взаимодействия является внедрение «праймериз» (внутрипартийных выборов). Это позволяет регулировать взаимоотношения групп интересов внутри политических партий без обострения конкурентной борьбы за лидерство и возможных негативных последствий (например, распада партии).

Ключевые слова: политическая партия, группы интересов, внутрипартийная коммуникация, партийная дисциплина, партийная демократия.

Timchenko M., postgraduate student of the Department of politology Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Dnepropetrovsk, Ukraine), E-mail: mihail_timchenko@mail.ru

Features of political interaction of interest groups in the intra-party communication processes.

Abstract. *The study communication processes within modern political parties is impossible without establishing the basic principles of the party. Throughout the history of political parties of their organizational structure has undergone great changes. In modern developed democratic countries, political party structure consists of a number of different interest groups and pressure. Despite the common association ideological, social and political objectives and interests of these groups within the political parties are trying to fight and compete for leadership in the policy-making process.*

The most important internal feature of modern political parties is forming the system of coordination of interests within the party. First of all this is achieved by creating a system of communication interaction interest groups, the party elite and counter-elite. The relationship between these elements of the party depends largely on the existing system of party discipline, party ethics and the existing hierarchical system of interaction between the party leadership and «ordinary» members of the party, between central hierarchical structures of the party and the local, between party members included in the various parliamentary and governmental and non-parliamentary groups within the party and so on.

Ensure optimal form of inner communication is the formation of interest groups Institute of party democracy. In most developed countries, certain elements of party democracy established by law. Similar rules exist in the legislation of Germany, Italy, Spain, Greece, Albania, Andorra, Armenia, France, Romania, Czech Republic and Portugal. Internal party democracy is not threatened by party discipline and intervention of public authorities in the hierarchical and organizational features of inner communication. A clear manifestation of internal party democratization process of interaction is the introduction of «primaries» (internal party elections). This allows you to adjust the relationship between interest groups within political parties without increased competition for leadership and possible negative consequences (such as the collapse of the party).

Key words: political parties, interest groups, inner communication, party discipline, party democracy.

УДК 327 (477)

Лаврук Т. П.

кандидат політичних наук,

доцент кафедри філософії, філософії права і юридичної психології
Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького
(Івано-Франківськ, Україна), E-mail: visnukDNU@i.ua

КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Суб'єктивна складова політичних пріоритетів є вагомим фактором